

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו בסעודה שלישית פרשת כי תבא תשע"ה לפ"ק

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון אלף נ'

ואכלו ושבעו, למען יברכך ה' אלקיך בכל מעשה ידך אשר תעשה. ואם כן אין כופין עליה, ורק סומכין על אמונתו של האדם שיקיימנה.

*

ועיין בתוספות (שם ד"ה כל) שהקשו, והרי צדקה דכתיב פתוח תפתח את ידך וגו' כי בגלל הדבר הזה יברכך וגו' (דברים טו-י), ואמרינן (בבא בתרא ח:) דרבא אכפייה לרב נתן בר אמי ואפיק מיניה ארבע מאות זוז לצדקה. ואומר רבינו תם דאכפייה היינו בדברים וכו'. ועוד דבצדקה נמי איכא לאו לא תקפוץ ולא תאמץ (דברים טו-ז) ע"כ. ובאמת איפסק להלכה (ש"ע יו"ד סימן רמח-א) דבית דין כופין ומכין אותו מכת מרדות עד שיתן מה שאמדהו ליתן, ויורדין לנכסיו ולוקחין ממנו מה שראוי ליתן ע"ש.

ואולי יתכן לומר עוד בטעמו, דמבואר שם בשלחן ערוך (סימן רמט-ג) צריך ליתן הצדקה בסבר פנים יפות, בשמחה ובטוב לבב, ומתאונן עם העני בצערו ומדבר לו דברי תנחומין. ואם נתנה בפנים זועפות ורעות, הפסיד זכותו ע"כ. ובש"ך (סק"ה) אפילו נתן לו הרבה, ועובר על ולא ירע לבבך בתתך לו ע"כ. והנה שכר הכתוב כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלקיך בכל מעשיך ובכל משלח ידיך, נאמרה על ולא ירע לבבך בתתך לו, ולכן אם נתן בפנים זועפות אין לו זכות ההוא.

ומבואר מזה כי במצות צדקה יש עשה של פתוח תפתח את ידך לאחריך, ומצוה זו מתקיימת בכל אופן שנותן, ועל זה לא ניתן מתן שכרה בצדה. אלא שניתוסף עליה לאו דלא ירע לבבך, שיתן בסבר פנים יפות, ועל זה סיים כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלקיך, ובנותן בפנים זועפות הפסיד זכות זה. ואם כן מי שצריכין לכופו ליתן, הרי אינו נותן בסבר פנים יפות,

והיה כי תבוא אל הארץ וגו' (כו-א). במדרש תנחומא (ריש פרשתנו) היום הזה ה' אלקיך מצוך לעשות, זהו שאמר הכתוב (תהלים צה-ו) בואו נשתחווה ונכרעה נברכה לפני ה' עושנו וכו', צפה משה ברוח הקודש וראה שבית המקדש עתיד ליחרב, והבכורים עתידין ליפסק, עמד והתקין לישראל שיהיו מתפללין שלשה פעמים בכל יום, לפי שחביב תפלה לפני הקב"ה מכל מעשים טובים ומכל הקרבנות וכו' ע"כ. ויש להבין השייכות של מצות בכורים לתפלה, שנוכל להשלים בג' תפלות בכל יום, שיהא עולה כאלו קיימנו מצות בכורים. ועוד כי הרבה מצות חסרים לנו מעת שחרכה בית מקדשנו, ולמה רק למצות בכורים עשה זכר להשלים החסרון.

ונראה דהנה בגמרא (שבת לא.) אמר ריש לקיש מאי דכתיב (ישעיה לג-ו) והיה אמונת עתך חוסן ישועות וגו', אמונת זה סדר זרעים וכו' ע"כ. ופירש רש"י שעל אמונת האדם סומך [ה'] להפריש מעשרותיו כראוי ע"כ. ויש להבין הלא כל המצות שנצטוו ישראל סומכין על אמונתם שיקיימוהו, ובמה יצאה הפרשת מעשרותיו משאר מצות התורה.

ונראה דאיתא בגמרא (חולין קי:) אייתוהו להווא גברא דלא הוה מוקר אבוה ואמיה, כפתוהו [על העמוד להלקותו כדתינא (כתובות פו)] אומרין לו עשה סוכה ואינו עושה, עשה לולב ואינו עושה, מכין אותו עד שתצא נפשו. אמר להו שבקוהו, דתינא כל מצות עשה שמתן שכרה בצדה [למען יאריכון ימיך (שמות כ"ב)] אין בית דין של מטה מוזהרין עליה [לכך פירש מתן שכרה, לומר אם לא תקיימנה זהו עונשו שלא תטול שכר זה] ע"כ. ואם כן בכל מצוה כאשר אין האדם רוצה לקיימה כופין אותו לקיימה. אמנם במצות הפרשת מעשרות, הרי מתן שכרה בצדה, וכמו שנאמר (דברים יד-כט) ובא הלוי כי אין לו חלק ונחלה עמך, והגר והיתום והאלמנה אשר בשעריך,

וויבול, אינו תולה ההצלחה בהטבע או בפועל ידיו שהשקיע בהם, אלא מאמין שהצלחת פרנסתו ממנה בא מה' המחיה אותה, ורק בעבור שמאמין 'בחי העולמים' הוא זורע. הוא מאמין שה' מחיה הטבע, ובתוך ההעלם יש חיות אלקי, ועבור זה הוא זורע.

*

ובאמת מצינו בזה דבר פלא גם בתחלת הבריאה, שביום השלישי כתיב (בראשית א-יא) ויאמר אלקים תדשא הארץ דשא וגו', ותוצא הארץ דשא עשב מזריע זרע למינהו, ועץ עושה פרי אשר זרעו בו למינהו, וירא אלקים כי טוב. אמנם להלן כתיב (ב-ה) וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ, וכל עשב השדה טרם יצמח, כי לא המטיר ה' אלקים על הארץ, ואדם אין לעבוד את האדמה. וברש"י וכל עשב השדה, עדיין לא היה בארץ כשנגמרה בריאת העולם בששי קודם שנברא אדם, וכל עשב השדה עדיין לא צמח. ובשלישי שכתוב ותוצא, לא יצאו, אלא על פתח הקרקע עמדו עד יום ששי. ולמה, כי לא המטיר. ומה טעם לא המטיר, לפי שאדם אין לעבוד את האדמה, ואין מכיר בטובתן של גשמים. וכשבא אדם וידע שהם צורך לעולם, התפלל עליהם, וירדו וצמחו האילנות והדשאים (חולין ט:) ע"כ.

הרי לנו כי כל הבריאה נגמרה בריאתו תיכף בשעה שיצא דיבורו של מקום. לא כן זריעת וצמיחת השדה, טרם יצמח, עד שבא אדם והתפלל על הגשמים, ורק אז צמחו האילנות והשדות. וכן הוא גם לדורות עולם, השמש והירח וכל צבאם, הכל משמשים העולם בסדר מופלא, ואין צריכין לתפלה שלא ישנו את תפקידם, אבל פרנסתו של אדם, אחר שכבר חרש זרע הוא צריך לישא עיניו למעלה לגשמי ברכה, ויש שנות רעב ויש שנות שבע, האחד מצליח והאחד לא, וכל זה כדי שיהא אדם דבוק תמיד עם קונו. וכאשר יוצא לפרנסתו, לחרוש ולזרוע שדהו, הוא מאמין בחי העולמים שה' ימטיר על מעשיו גשמי ברכה, ויהא לו סייעתא דשמיא שיצליח בפרנסתו.

[זיהו] שדקדקו אמונת זה 'סדר' זרעים, כי ראשית המסכת של סדר זרעים הוא מסכת ברכות, שזה כולל דיני קריאת שמע, ואחר כך דיני תפלה, ואחר כך הברכות על כל סוגי המאכלות, אשר עבור ברכת הפירות נסדר מסכת ברכות בסדר זרעים. ואם כן הוי ליה לאחר מסכת זו בסופה, אחר שלימד דיני זריעת השדה, פאה כלאים וכו', ולמה הקדים מסכת ברכות בתחלתה. אך בהיות שיהודי היוצא לזרוע שדהו, הוא מאמין בחי העולמים וזרע, שמכיר שאין שום דבר טבעי אלא הכל היא בהשגחה, על כן קודם זריעתו הוא מתחיל 'בקריאת שמע', שמביע עוצם אמונתו בחי העולמים, שהצלחת זריעתו

ובכגון דא מעיקרא לא ניתן לו מתן שכרו בצדו, שלא ניתן רק למי שנותן באופן שלא ירע לבבו, ושפיר כופין עליה, כי על מצות נתינת צדקה באופן זה, לא נאמרה מתן שכרה בתורה.

ויש בזה מוסר השכל, כי מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ, שמפזרים הון רב לצדקה, אך יש להתאמץ ליתן להעני בסבר פנים יפות, ובלב ונפש וחפצה שלא ירע לבבו, שהרי סוף כל סוף הוא נותן, ובאבנתא דלבא תליא שיזכה לברכותיה הנשגבות.

*

אמנם בתוספות הביאו פירוש אחר במאמרם אמונת זה סדר זרעים, דמפרש בירושלמי שמאמין בחי העולמים וזרע ע"כ. ולכאורה יפלא הלא גם הכופרים שאינם מאמינים הם זורעים אדמתם, כי כן היא טבע הארץ להצמיח, ומהו ההדגשה שמאמין בחי העולמים וזרע. וגם להבין למה תיאר כאן את ה' בתואר חי העולמים. ובשפתי צדיק (פ' בהר) מביא מהחידושי הרי"מ זי"ע שאמר לבאר, שעיקר האמונה להאמין שהשי"ת מנהיג הטבע, ולא כדעת הפורקים הריקים, שהרחיק ח"ו הטבע מהשגחתו, וגם בהזריעה מאמין בחי העולמים ע"כ.

וביאור הדברים, כי הנה ה' ברא את העולם בטבע מסודרת מששת ימי בראשית, עד שלפי ראות העין, נראה כי העולם כמנהגו נוהג. ולכן נקרא בתואר 'עולם' מלשון העלמה, שאינו ניכר כי יש מנהיג להטבע. אבל לאמיתו יש השגחה פרטית, ורק דיבורו של ה' מחיה את הטבע, שמתנהג הכל על סדרו. ואלמלי יסולק השגחתו לרגע כל הטבע תהא בטלה. וכמו שבכל בעל חי יש בתוכו כח מוסתר המחיה אותו, שנפח ה' בו נשמת חיים, והוא דבר שאינו ניכר ונראה, ורק כאשר מסתלק החיות או מתבטל מציאותו. כן יש חיות אלקי בהעולם המחיה אותה, וממנה בא כח הזריעה והצמיחה בארץ.

והיינו כי הכופרים בהשגחה אומרים, שהן אמת שברא ה' עולמו, אבל מאז סילק השגחתו ממנו. ועל דרך מי שעורך איזה מאשין ומסדר אותו במורה שעות איך לעבוד, ואחר זה מסתלק האומן, ואין לו שום שייכות עם עבודת הכלי יום יום. אבל אנו מאמינים כי אי אפשר להבריאה שתתקיים לרגע בלי כח אלקי שבראו יש מאין. וה' משיב הרוח ומוריד הגשם בהשגחה נפלאה, ומשדר את הטבע כרצונו יום יום, ואם בחוקותי תלכו ונתתי גשמיכם בעתם, ואם לא, ועצר את השמים ולא יהיה מטר והאדמה לא תתן את יבולה.

וזהו מעלת איש היהודי, שגם כאשר עושה דברים שתלויין בהטבע, הוא משקיע עבודה בשדהו בחרישה וזריעה

תלוי בו. וזה מביאו להמשיך 'בתפלה' מקירות לבו שה' יזמין לו די מחסורו, ורק אחר כל זה הוא יוצא לשדהו לזרוע. וזהו שדקדקו אמנות זה 'סדר' זרעים, דלכן הסדר של זרעים על מקומה, שמתחלת במסכת ברכות, כי יהודי מאמין בחי העולמים וזרע, ועל כן קודם הזריעה הוא מתעצם באמונת אלקי עולם בקריאת שמע ותפלה].

*

וידר אגב נבאר בהאי ענינא, דמצינו אחר שנברא האדם כתיב, ויאמר אלקים הנה נתתי לכם את כל עשב זרע זרע אשר על פני כל הארץ, ואת כל העץ אשר בו פרי עץ זרע זרע לכם יהיה לאכלה, ולכל חית הארץ ולכל עוף השמים ולכל רומש על הארץ אשר בו נפש חיה, את כל ירק עשב לאכלה, ויהי כן (בראשית א-ט). ופירש רש"י השוה להם הכתוב בהמות וחיות למאכל, ולא הרשה לאדם ולאשתו להמית בריה ולאכול בשר, אך כל ירק עשב יאכלו יחד כולם ע"כ. ולכאורה יש להבין דלפי זה מה סיים הכתוב 'ויהי כן', הלא לא היה כאן שום ציווי להבריאה שיתאים עליה לומר שנתהוה כן [ועיין בפירושו הטור על התורה]. וגם להבין מה שאמר לכם יהיה 'לאכלה', וכי לא ידעינן כי נתינת פירות לאדם פירושו היא לאכלה.

אך נראה כי לכאורה יש כאן פליאה עצומה, דכיון שכל שיח השדה טרם יהיה בארץ, וכל עשב השדה טרם יצמח, עד שהתפלל עליה אדם הראשון, שעמד על רגליו ביום השישי בשעה חמישית (סנהדרין לח:). והרי כבר ביום חמישי נבראו העופות, וכמו שנאמר (שם א-כא) ויברא אלקים וגו' את כל עוף כנף למינהו וגו', והעוף ירב בארץ. וביום השישי קודם בריאת האדם כתיב ויעש אלקים את חית הארץ למינה ואת הבהמה למינה ואת כל רמש האדמה למינהו (א-כה), אם כן עמדו העופות יום שלם ברעבון, והחיות והבהמות חצי יום, שלא היה עדיין בעולם שום עשב זרע ופרי לאכול עד יום השישי בחצות היום, אתמהה.

ויתכן לומר שבתחלת בריאת הבעלי חיים לא הוצרכו לאכול, שלא ניתן בהם כח הרעבון והתאוה לאכילה, ויכלו להתקיים בלי אכילה כמו הדומם והצומח, והיא מחמת סיבה זו כי כל שיח השדה טרם יהיה בארץ. ורק אחר שנברא אדם הראשון והתפלל על הגשמים וירדו וצמחו האילנות והדשאים, אז נתן ה' בבעלי חיים הצורך והתאוה לאכול, והרגשת הרעבון בלי אכילה. וזהו שאמר לאדם הראשון, הנה נתתי לכם את כל עשב זרע זרע וגו' ואת כל העץ אשר בו פרי עץ וגו' לכם יהיה לאכלה, שיתוסף מעתה בטבעכם שתצטרכו לצורך חיותכם להיות זאת לכם לאכלה, ולא כמו עד עתה שלא הוצרכו לאכילה. וכן לכל חית הארץ ולכל עוף השמים וגו' את כל ירק עשב לאכלה! והיינו שבא ציווי חדש באופן הבריאה, שכל בעל חי נצרך לאכול לצורך חיותו. ומסיים הכתוב 'ויהי כן', שנתהוה כן בהבריאה, שבא לכל חי רעבון

שיצטרך לו פרי הארץ לאכלה. [ועיין בלקט אמרי קודש (פ) בראשית) ממרן מוהר"ש מבעלזא זי"ע].

*

והנה במה ניכר אם סמיכתו של אדם בזריעתו ופרנסתו, הוא על דרכי הטבע או על כחו ועוצם ידו, או שהוא סומך כולו על קונו, ומאמין בחי העולמים וזרע. ונראה שהדבר הזה נבחן, איך הוא מקיים מאמרו (ברכות נד.) נותן הודאה על שעבר וצועק על העתיד. וביאר ברמב"ם (ה' ברכות יכו) כללו של דבר, לעולם יצעק אדם על העתיד לבא ויבקש רחמים, ויתן הודיה על מה שעבר ויודה וישבח כפי כחו. וכל המרבה להודות את ה' ולשבחו תמיד, הרי זה משובח עכ"ל. והיינו כי מי שמכיר אפסותו של אדם, ומאמין באמת שכל מה שיש לו, וכל מה שעובר עליו, הכל מושגח אצלו מה' בפרטיות. הוא מרבה בתפלה ומבקש רחמים על העתיד, כי יודע שהכל מושגח רק ממנו. ונותן מזמנו לתפלה יותר מלעסקיו, כי הוא אינו עושה רק ההשתדלות, והכל תלוי מה' הטוב, ובתפלה אחת כראוי יוכל לפעול הרבה יותר מרוב השתדלותו. וכמו כן אחר שהזמין לו ה' פרנסתו, הוא נותן הודאה בלבב שלם, הן אם הגיע לו רק מעט וכל שכן כשהגיע לו רב, כי היא מתנת חנם מאת קונו אליו. וריבוי ההודאה מורה כי מכיר הוא שאין זה בטבע או מעוצם ידו.

וזהו ענין מצות ביכורים, כמבואר בחינוך (מצוה צא), משרשי המצוה, כדי שנוכרו ונדע כי מאתו ברוך הוא יגיעו לנו כל הברכות בעולם, על כן נצטוו להביא למשרתי ביתו ראשית הפרי המתבשל באילנותיו, ומתוך הזכירה וקבלת מלכותו והודאתו לפניו כי הפירות ויתר כל הטובה מאתו יבואו, נהיה ראויין לברכה ויתברכו פירותינו ע"כ.

ולא די בהבאת ביכורים לבד, אלא נצטוו לקרות עליה הכתובים שזכרו בפרשתנו. וביאר החינוך (מצוה תרו), משרשי המצוה, לפי שהאדם מעורר מחשבותיו ומצייר בלבבו האמת בכח דברי פיו, על כן בהיטיב אליו השם ברוך הוא ובברכו אותו ואת אדמתו לעשות פירות, וזכה להביאם לבית אלקינו, ראוי לו לעורר לבבו בדברי פיהו ולחשוב כי הכל הגיע אליו מאת אדון העולם, ויספר חסדיו יתברך עלינו ועל כל עם ישראל דרך כלל, ועל כן מתחיל בענין יעקב אבינו שחלצו הא-ל מיד לבן, וענין עבודת המצריים בנו והצילנו הוא ברוך הוא מידם, ואחר השבח מבקש מלפניו להתמיד הברכה עליו. ומתוך התעוררות נפשו בשבח השם ובטובו, וזכה ומתברכת ארצו, ועל כן צונו ברוך הוא על זה, כי חפץ חסד הוא ע"כ.

הרי מבואר כי תוכן מצות הבאת ביכורים וקריאתו, הוא כדי להכיר שכל מה שיש לנו, גם מה שהוציא הארץ הפירות בטבעה, היא מתנת אלקים. ומוטל עלינו להכיר טובה להבעלים שקבלנו זאת מהם. וכאשר היה מביא ביכורים משדהו, היה נותן הודאה על העבר וצועק על העתיד. ולכן כאשר ראה משה ברוח הקודש שבית המקדש עתיד ליחרב

לויים, והגר שקנה לו נחלה מביא ואינו קורא, למה כרך עמהם 'אתה', הלא כל הפרשה מדברת עד עתה ממנו, ולא הוצרך להוסיף רק הלוי והגר.

אד הכוונה היא, כי תרומות ומעשרות נותן כל אחד בביתו, ואין אחד רואה מטמוניותיו של חברו. אבל הביכורים הביא כל אחד להכהן אשר יהיה בימים ההם בבית ה'. והביכורים מביא אחד מששים (ירושלמי בכורים ג-א). ועיין בבעל הטורים ולקח הכהן ה'טנא' (כ-ד), רמז לבכורים אחד מששים, ולכך נעלם אות סמ"ך בפרשה זו ע"ש. ויתכן שהמביא ביכורים יראה עשירים שמביאים משדותיהם המרובות ביכורים הרבה יותר ממה שיש לו, ויחסר לו משמחתו, שהוא גרוע מאחרים שיש להם יותר ממנו. ולא עוד אלא שהעשירים מביאים בכורים בקלות של כסף ושל זהב, והעניים מביאין אותם בסלי נצרים של ערבה קלופה (בכורים ג-ח).

אבל באמת גם כאשר אין האדם שבע רצון כל כך מהעבר, שהיה מצפה ליותר טובה, ושמחתו אינו שלימה בהטוב אשר נתן לו ה'. מוטל על האדם לתת על לבו, כמה אלפים בני אדם ישנם שאין להם אפילו זאת מה שיש לו. יש לו בית דירה ושדה וכלים, אשה ובנים שתילי זית סביב לשלחנו, אשר לא כל אחד נתברך בזה, לא לך אפילו לילה אחת רעב הוא וביתו, ואז יהא שמח בחלקו. והנה לכל ישראל יש לו נחלה בארץ ישראל, אשר ממנה מוציא מזונותיו. ולעומת זה יש הלוי שאין לו נחלת שדה, ועיניו נשואות לבני אדם להמציא לו מזונו בנתינת מעשרות, ואין לו רק עיירות לדירה, ולא שדות לנטיעה ולזריעה, רק קרקע עם אילנות אחדות של פירות. והגר מצבו גרוע עוד יותר, שלא ניתן לו נחלה כלל בארץ אפילו לדירה, וצריך לקנות הכל בממונו. וכאשר יסתכל עליהם, שפיר יוכל לשמוח בחלקו כנגדם. והוא שמחת 'בכל' הטוב אשר נתן לך ה' אלקיך, וכעין דרשת חז"ל (יומא פו). דכל מרבה אפילו חצי שיעור. ומהו העצה שיוכל לשמוח גם בכגון דא, על זה אמר, שזהו כאשר תתאחד במחשבתך 'אתה והלוי והגר והגר אשר בקרבך', אז תהיה שמח בכל הטוב אשר נתן לך ה', כי לעומת אחרים הוא האיש המבורך.

ובה יתן ה' שנוכל לנצל הימים הבאים לקראתינו, בנתינת הודאה על העבר, ולהרבות בתפלה על העתיד, ולעולם יסדר אדם שבחו של מקום ואחר כך יתפלל (ברכות לב). ויזכנו ה' לתקן מה שמוטל עלינו לשוב אליו באמת ובלבב שלם, ונזכה לכתיבה וחתימה טובה בתוך ספרן של צדיקים, ושנת גאולה וישועה בב"א.

והביכורים עתידין ליפסק, הרי יתכן שישתכח מן האדם ההכרה שכל פרנסתו היא מתנת אלקים, וגם מה שצומח אצלו בטבע, איננו מכח השתדלותו בזריעה וחרישה. על כן עמד והתקין לישראל שיהיו מתפללים שלשה פעמים בכל יום, בואו נשתחוה ונכרעה נברכה לפני ה' עושנו, כי בהתפלה יום יום יבוא לידי הכרה זו שהכל הוא מאת ה', ורק אליו הוא צריך לישא את נפשו. ולכן על ענין זה חרד משה לעשות לו זכרון, כי אם יהא חסר להאדם הכרה זו אז יופסק דביקותו מה', ושוא לכם משכימי קום אוכלי לחם העצבים.

*

ולכן קורין פרשה זו תמיד בסוף השנה, כי מזונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה עד ראש השנה (ביצה טז), ובימים הללו נשלם קצבתו. ומזכירין להאדם בפרשת ביכורים, שמוטל עליו ליתן הודאה על שעבר, להודות ולהלל על כל הטוב והחסד שנתן לו ה' בשנה זו. וישים עינו מתחלה על ריבוי הטובות והחסדים בבריאותו ופרנסתו, בעצמו ואשתו ובני ביתו, וצועק על העתיד השקיפה ממעון קדשך מן השמים. – והוא בהא תליא, כי לפי שמתעצם להכיר שכל מה שיש לו היא מתנת אלקים, הוא נותן לבו יותר להתפלל על העתיד, שעוד מעט יקצבו לו כל מאורעותיו של השנה הבאה, וגדולה תפלה שפועלת יותר ממעשים טובים וקרבתות.

ועל כן סדר התפלות של סליחות וימי הדין, רובם הם הילול תשבחות ה', כדי להודות ולהלל על העבר, ולהכיר שכל מחסוריו וצרכיו הכל הם רק בידו. והרי אנו רואים בתחלת הבריאה, שרק אחר שהכיר אדם בטובתו של מקום והתפלל עליה, רק אז ירדו גשמי הברכה. ועל כן בריבוי ההודאה שמכיר טובתו של מקום, מתעורר מלמעלה עליו השפע אלקי להתברך. והוא שאנו מתפללים (בתחלת הסליחות), במוצאי מנוחה קדמנוך תחלה, הט אונך ממרום יושב 'תהלה', ראה והתבונן איך אנו מכירים שהכל הוא מידך, ופינו מלא שירה ותהלה, שאנו נותנין הודאה על העבר, ולכן לשמוע אל הרנה (על העבר) ועל התפלה (על העתיד).

*

ואמר הכתוב ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך ה' אלקיך ולביתך, אתה והלוי והגר אשר בקרבך (כז-יא). ולכאורה מהו השמחה שנצטוו כאן בעומדו רחוק מביתו ותבואתו, והביכורים שהביא לכהן אסורים לו לאכול כמו תרומה. וגם מה שסיים שהלוי חייב בביכורים אם נטעו בתוך מ"ח ערי

הגליון הזה נתגדב על ידי

<p>מוה"ר ר' דוד שטרנייכער הי"ד לרגל השמחה השוויה במענו בתולדות בנו למול טוב</p>	<p>מוה"ר ר' משה יודא הירש הי"ד לרגל השמחה השוויה במענו בהולדת בתו למול טוב</p>	<p>לזכרון נשמתו המהורה של כ"ק מרן רבינו עזריאל יהודה ב"ר יעקב זצוק"ל אב"ד ור"מ דקהלתינו הק' נסתלק בשמי מרחם ביום א' דראש השנה תשנ"ב לפ"ק</p>	<p>מוה"ר ר' מאיר זאב גאלדבערגער הי"ד לרגל השמחה השוויה במענו באודוים בנו למול טוב</p>	<p>מוה"ר ר' עקיבא פישער הי"ד לרגל השמחה השוויה במענו באודוים בנו החתן ינתן נ"י למולם</p>
---	--	---	---	--